

หัวข้อโครงการวิจัยส่วนบุคคล	ชีวิตผู้หญิงกวาดถนน (Identity of Working Women in Public Cleansing and Park)
ชื่อผู้เขียน	นางภัทรภร จิโรจวงศ์ (Mrs. Phattaraporn Jirochwong)
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาสตรีศึกษา สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ระดับปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการส่วนบุคคล	อาจารย์ ดร. จีรวรรณ เดชานินพันธ์
ปีการศึกษา	2546

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ เป็นการศึกษาชีวิตผู้หญิงกวาดถนนที่เป็นลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราวของกรุงเทพมหานคร โดยทำการศึกษาในเขตพื้นที่บางกอกน้อยและบางกอกใหญ่ จำนวน 6 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญและใช้การวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคม

ที่ผ่านมาไม่มีใครได้ทำการศึกษาเรื่องนี้ เพื่อทำความเข้าใจถึงชีวิตอาชีพคนงานกวาดถนนมาก่อน จึงทำให้สังคมขาดความเข้าใจในชีวิตและตัวตนของพวกเขา สังคมมองภาพลักษณ์อาชีพนี้ไปในทางลบ ยากจน การศึกษาน้อย สภาพครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง การศึกษารั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจระบบโครงสร้างสังคม ด้านการศึกษา สภาพครอบครัว และเศรษฐกิจ ของผู้หญิงที่เป็นภูมิหลังก่อนเข้าสู่อาชีพคนงานกวาดถนน และเหตุใดคนกวาดถนนส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชายร้อยละ 90

จากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ผลักดันให้ผู้หญิงเลือกประกอบอาชีพคนงานกวาดถนนนั้น เกิดจากภูมิหลังของผู้หญิง โดยมีภาวะเงื่อนไขที่คล้ายกันคือ สภาพสังคมของผู้หญิงในเวลานั้น ได้แก่ ความยากจน ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ไม่มั่นคง ครอบครัวหย่าร้าง แตกแยก ความคาดหวังของครอบครัว อัตลักษณ์ทางเพศในทฤษฎีสตรีนิยม และการอบรมบ่มเพาะหรือกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ทำให้เกิดอัตลักษณ์ทางอาชีพ ซึ่งกลุ่มผู้หญิงที่ศึกษาเกิดการยอมรับตัวตนในอาชีพคนงานกวาดถนนที่เป็นพื้นที่สาธารณะ เพราะความมั่นคงในอาชีพ เป็นลูกจ้างของรัฐและมีสวัสดิการดีหลายอย่าง ซึ่งเป็นตัวสนับสนุนให้ชีวิตพวกเขาดำรงอยู่ได้ ความเป็นอยู่ที่ดีกว่าอาชีพที่เคยทำมาก่อน สำหรับพื้นที่ส่วนตัวนั้นส่วนใหญ่ไม่ยอมรับในตัวตน ทำให้เกิดกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของผู้หญิงคนงานกวาดถนน

สำหรับการสร้างอัตลักษณ์ใหม่นั้น พวกเขาใช้วิธีการต่อสู้ชีวิต ทำงานที่หนักขึ้น เลี้ยงครอบครัว ที่ต้องเลี้ยงลูกตามลำพังในลักษณะ “แม่คนเดียว” โดยเฉพาะพื้นที่ส่วนตัวบวกกับปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ขยายตัวผ่านวัฒนธรรมการบริโภคนิยม ทำให้พวกเขาต้องการรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มสูงขึ้น จึงต้องรู้จักวิธีการทำมาหากินให้อยู่ในการยอมรับของสังคม

งานศึกษานี้จึงมุ่งเปิดพื้นที่ให้ “ผู้หญิงกวาดถนน” ได้มีโอกาสสร้างความหมายใหม่ต่ออาชีพของเธอ เพื่อนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ใหม่ โดยผ่านการให้คุณค่าและศึกษาชีวิตประจำวันของเธอในแนวสตรีนิยม